

6. Actual problems of formation and development of the European information space. Lutsk: Lesia Ukrainka VNU, 2012. 353 p. (in Ukrainian).
7. Political institutions at the turn of the millennium. Dubna: OOO «Phoenix», 2001. 480 s. (in Russian).
8. Belorus O. G., Lukyanenko D. G., Goncharenko O. M., Maceiko Yu. M., Zlenko V. A., *Global Transformations and Development Strategies*. National Academy of Sciences of Ukraine. In-t world. the economy and the international relationships. K., 2000. 422 s. (in Russian).
9. Dovgan O. D. *Globalization processes in the information sphere and their impact on information security*. Journal of the Kyiv University of Law. 2015. № 1. Pp. 114–118 (in Ukrainian).
10. Inozemtsev V. L. «*Postindustrial society as theoretical construction and emerging reality*». Socio-economic problems of the information society. Sumy: IED «Universal Book». 2005 120–148. (in Russian).
11. Dodonov O. G., Lytvynenko O. V., Zhigalyuk V. V., Yanishevsky S. O., *Information Policy in Ukraine: Development Strategy. Strategy of Ukraine's development: theory and practice*. K.: NISS, 2002. S. 613 (in Ukrainian).
12. Dobrovolskaya A., *Globalization of the Information Space: Adaptation of Ukraine to Global Trends* [Electronic Resource]. Available at: <http://soskin.info/ea/2005/9-10/20050918.html>. Accessed on: January. 10, 2018 (in Ukrainian).

Koltsova Iryna. Information Globalization in Ukraine: Determination, Peculiarities and Prospects. The article deals with the globalization of the information society as a new type of society, which is formed as a result of the global social revolution, the basis of which is the development of information and telecommunication technologies. The subject of the research is to analyze the current state of Ukraine's entry into the world of information space; Identify the positive aspects and problematic aspects of Ukraine's information globalization. It is noted that virtually every European country has the highest level document, which defines a national policy for the construction of information democracy and information society. Ukraine is not an exception and it is also a form. the legal basis for information legislation, which is investigated in the article. The current state of the national information space characterizes the creation of weakly interconnected horizontally and vertically branch, regional and grass subsystems, reflecting the lack of its unity. The unsystematic development of information resources makes it impossible for them to become a determining factor in socio-economic growth. It was emphasized that the underdevelopment of the information component of public administration leaves ineffective communication communications between state authorities and society.

Key words: information, globalization, state, globalization, Ukraine, legislation, integration.

Стаття надійшла до редколегії
23.04.2018 р.

УДК 324(477)

Олександр Комарчук

Гібридна війна: сутність та структура феномену

Відзначається, що агресія з боку Російської Федерації стала суттєвою несподіванкою для українського суспільства, а сучасний російсько-український конфлікт має офіційний статус АТО, але, на жаль, це єдина можливість охарактеризувати «гібридну війну» на правовому рівні.

Аналізуючи ступінь наукової розробки дослідження проблеми, констатуємо, що загалом у політичній науці обмаль наукових розвідок щодо поняття «гібридна війна». Застосовуючи системний та історичний підходи до аналізу поняття «гібридна війна», наголошено на необхідності комплексного підходу до вивчення зазначеного явища. Указано, що для вирішення конфліктних питань або задоволення геополітичних інтересів виступати відкрито для держави-агресора стало досить не вигідним в економічному та небезпечним у політичному плані, тому наприкінці ХХ ст. людство зіткнулося з новим способом ведення збройних конфліктів, що отримало неофіційну назву «гібридною». Цей термін пояснює нову військову стратегію, яка поєднує в собі «звичайну війну», «малу війну» та «кібервійну» і служить для поєднання дій із залученням ядерної, біологічної, хімічної зброї та засобів інформаційної війни.

Застосовуючи сучасні підходи до вивчення феномену «гібридної війни», інтерпретуємо це явище як сукупність заздалегідь підготовлених та оперативно реалізованих державою дій військового, дипломатичного

та інформаційного характеру, спрямованих на досягнення стратегічних цілей. При цьому важливе значення має відсутність необхідності в розробці нових систем зброї й військової техніки. Гібридна війна включає реалізацію комплексу гібридних загроз різного виду, а саме: традиційні, нестандартні, масштабний тероризм, а також підривні дії, у ході яких використовують інноваційні технології для протидії військовій силі супротивника, такі як масовані кібератаки, підривні дії в енергетичній, економічній сферах тощо.

Зазначено, що відмінність між класичними війнами та гібридними полягає не лише в способі їх ведення, а й у засобах та цілях, які переслідує агресор, оскільки метою «гібридної війни» є не контроль території, а економічна та політична дестабілізація держави, тримання в страху населення в цілому, яке проживає за межами безпосереднього конфлікту. Дестабілізація країни в усіх цих аспектах удається завдяки терористичним і диверсійним актам, активній пропаганді серед місцевого населення, ведення повномасштабних бойових дій на певній території країни, а кінцевою метою є схвалення легального уряду країни до вигідних для агресора дій або його зміни. Усі вищевказані етапи підготовки та реалізації військових дій неможливі без участі засобів масової комунікації, які безпосередньо є технологічним інструментом організації та проведення «гібридних війн».

Ключові слова: гібридна війна, інформаційна війна, політичні технології, маніпуляція, засоби масової інформації.

Постановка наукової проблеми та її значення. Агресія з боку Російської Федерації стала суттєвою несподіванкою для українського суспільства. Країна, яка ще не так давно офіційно називала українців братнім народом та згідно з нормами Будапештського меморандуму була гарантом недоторканості українських кордонів і суверенітету, віроломно порушивши всі можливі домовленості та міжнародні договори й уже четвертий рік поспіль проводить агресивну політику із застосуванням зброї щодо України. Сьогодні російсько-український конфлікт має офіційний статус АТО, але, на жаль, це єдина можливість охарактеризувати модернізоване збройне протистояння на правовому рівні. Користуючись тим, що міжнародне законодавство не передбачає тлумачення терміна «гібридна війна» агресор намагається переконати світову спільноту в тому, що на території України відбувається громадянське протистояння, а тому фактично розгортає проти українського населення не лише військовий, а й інформаційний фронт. У подальшому стає очевидною зацікавленість російського керівництва в заморожуванні збройного конфлікту на окупованих територіях нашої держави задля повної дестабілізації економічної, політичної ситуацій та недопущення євроатлантичної інтеграції України до ЄС або НАТО.

Аналіз досліджень із цієї проблеми. Термін «гібридна війна» з'явився ще у 2005 р. й став застосовуватися для опису стратегії Хезболли в Ліванській війні 2006 р. Із того часу лексема «гібридна» є домінуючою під час обговорення сучасних і майбутніх воєнних дій до такого ступеня, що вище військове керівництво взяло його на озброєння й використовує як основу сучасних воєнних стратегій. Аналізуючи ступінь наукової розробки дослідження проблеми, треба підкреслити, що загалом науці міжнародного права бракує розуміння поняття «гібридна війна». Дослідження технологій ведення гібридних війн розкрито в значній кількості наукових робіт як зарубіжних, так і вітчизняних науковців. М. Гай стверджує, що термін «гібридна війна» – це просто позначення сукупності досить старих методів і засобів ведення звичайної війни [2]. А. Єрмолаєв зауважив, що лексема «гібридна війна» запропонована в кінці ХХ ст. в США для визначення конфлікту, у якому поєднуються стандартні повномасштабні військові дії, локальні дії нерегулярних збройних формувань та інформаційні кампанії. Широкої популярності термін набув із початком збройного конфлікту в Україні. Саме так світове експертне співтовариство схарактеризувало дії Росії проти нашої держави. Із тих пір феномен «гібридної війни» вже став предметом вивчення не лише журналістського, а й наукового співтовариства [4]. Науковець О. Ситник визначає гібридну війну як збройне протистояння, просто як зброю; крім традиційного, виступають ще й спеціальні технології, інформаційні, технічні та глобальні мережеві пристрої [8]. Відомий український політичний діяч, автор монографії «Світова гібридна війна: український фронт» В. Горбулін зазначає, що Росія застосувала проти України концепцію «гібридної війни», яка багато в чому є унікальною зі структурно-функціонального погляду: за формою вона «гібридна», а за змістом – «асиметрична». Причому інформаційний чинник в окремих випадках стає самостійним складником і виявляється не менш важливим ніж військовий. Хоча багато науковців і дослідників указують на «гібридний» характер [3, 7].

Формулювання мети та завдання дослідження. Мета статті – комплексний аналіз сутності феномену гібридної війни, розгляд структури та особливостей цього явища.

Виклад основного матеріалу та обґрунтування отриманих результатів дослідження. В усі часи в суспільстві між окремими особами, соціальними групами, верствами населення, класами виникають певні розбіжності в інтересах, політичних ідеологіях, поглядах на ті чи інші речі або події. Ці розбіжності часто переростають у конфлікти. Та далеко не в усіх випадках урегулювання конфліктів відбувається мирним шляхом, без застосування сили чи зброї. Держава за допомогою правової системи як арбітр вимушена стримувати агресію та захищати права всіх своїх громадян задля недопущення хаосу. Але навіть на державному рівні не завжди вдається врегулювати конфліктні ситуації мирним шляхом, тому постає необхідність у легітимізації застосування зброї в окремих випадках для захисту державних (суспільних) інтересів. Період легітимізації збройного конфлікту називається війною, суб'єктом ведення якої є виключно держава.

Міжнародне законодавство чітко розмежує збройні конфлікти міжнародного та неміжнародного характеру. До «міжнародних» відносять збройні конфлікти у випадках, коли один суб'єкт міжнародного права застосовує збройну силу проти іншого. У таких випадках сторонами в конфлікті можуть бути держави, нації й народності, що борються за свою незалежність. До «неміжнародного» характеру відносять конфлікти, які відбуваються на території якої-небудь держави між її збройними силами або іншими озброєними групами, які, перебуваючи під командуванням, здійснюють такий контроль над частиною її території, який дає їм змогу виконувати безперервні й злагоджені військові дії. Так чи інакше збройні конфлікти в будь-якому випадку підпадають під дію міжнародного законодавства збройних конфліктів.

Звісно, усе вищесказане є реакцією міжнародного співтовариства на попередні події ХХ ст. Та в результаті цих змін і доповнень у міжнародному законодавстві права держав у веденні збройних конфліктів були максимально звужені, а загострених ситуацій, особливо в геополітичному просторі, не ставало менше. Також для вирішення конфліктних питань або задоволення геополітичних інтересів виступати відкрито для держави (особливо агресора) стало досить невігідним в економічному та небезпечним у політичному плані. Такі обставини дедалі більше підштовхували найвпливовіші країни до створення нової тактики ведення війн.

Тому зовсім не дивно, що вже наприкінці ХХ ст. людство зустрілось із новим способом ведення збройних конфліктів, що отримало неофіційну назву «гібридні». Цей термін пояснює нову військову стратегію, яка поєднує в собі «звичайну війну», «малу війну» та «кібервійну» і служить для поєднання дій із залученням ядерної, біологічної, хімічної зброї саморобних вибухових пристроїв і засобів інформаційної війни. На жаль, відсутність закріплення та чіткого визначення цього поняття на міжнародному рівні ускладнює проблему протидії такому явищу, як гібридна війна.

Загалом гібридну війну можна визначити як сукупність заздалегідь підготовлених та оперативно реалізованих державою дій військового, дипломатичного й інформаційного характеру, спрямованих на досягнення стратегічних цілей. При цьому важливе значення має відсутність необхідності в розробці нових систем зброї та військової техніки. Гібридна війна включає реалізацію комплексу гібридних загроз різного виду, а саме: традиційних, нестандартних, масштабний тероризм, а також підривні дії, у ході яких застосовуються інноваційні технології для протидії військовій силі супротивника, такі як масовані кібератаки, підривні дії в енергетичній, економічній сферах тощо [3].

Автором цієї концепції є Френк Г. Хоффман, колишній офіцер морської піхоти, науковий співробітник Міністерства оборони США. Він зазначає, що конфлікти будуть мультимодальними (тобто такими, що ведуться різними способами) і багатоваріантними, що не входять у межі простої конструкції ведення збройного конфлікту чи війни. За Ф. Хоффманом, майбутні загрози можуть більшою мірою бути схарактеризовані, як гібридне співвідношення традиційних та нерегулярних стратегій і тактик. Це децентралізоване планування й виконання, участь недержавних акторів із використанням одночасно простих та складних технологій.

Найчіткіше характер нового типу війни продемонстрували спочатку анексія РФ навесні 2014 р. території Автономної Республіки Крим, а потім підтримка місцевих радикальних елементів та повномасштабне вторгнення російських підрозділів до східних областей України. Хоча кожен конкретний елемент цієї «гібридної війни» не новий по суті й використовувався майже в усіх війнах минулого, однак унікальними є узгодженість і взаємозв'язок цих елементів, динамічність і гнучкість їх застосування, а також зростання ваги інформаційного чинника [3].

Традиційно у військовій теорії застосовують низку специфічних критеріїв типізації воєнного конфлікту, які уможливають урахування всіх його основних аспектів. Зокрема, критеріями поділу конфліктів на типи є ступінь охоплення дійсності; сфера дії; тип сторін – учасників конфлікту; соціально-політичний устрій цих сторін; характер соціально-політичних відносин; ступінь організації; рівень ескалації та ін. Класифікація воєнних конфліктів пов'язана з основними формами їх прояву й існування. Залежно від форми прояву, яка визначається методами застосування військової сили протидіючими сторонами, окремо виділено приховані (латентні) та явні конфлікти. Поєднання якісно різних елементів у воєнному конфлікті зумовлює велику розмаїтість форм його існування, які складатимуться з комбінації трьох моделей війни – формальної, неформальної та війни сірої зони. Формальною війною вважається зіткнення збройних сил однієї держави зі збройними силами іншої. Таке зіткнення супроводжується формальним актом оголошення війни.

Неформальні війни – це збройні конфлікти, у яких принаймні одна або обидві сторони є недержавними утвореннями. Нові загрози, що виникли після закінчення холодної війни, призвели до виникнення феномену сірої зони, тобто до комбінації війни й воєнних дій з організованою злочинністю (наприклад конфлікту в Республіці Ічкерія).

Гібридні загрози включають коло різних режимів ведення війни, зокрема стандартне озброєння, нерегулярні тактики й формування, терористичні акти (у тому числі й насилля та примус) і кримінальний безлад.

Розпочинаючи з другої половини 80-х років минулого століття, елементи та технології концепції «гібридних війн» застосовувалися Росією в Придністров'ї, Абхазії, Південній Осетії та Нагірному Карабасі, а також США, НАТО і ЄС – в Афганістані, Косові, Іраку, Лівії й Сирії. Із початку 2000-х років аналогічний сценарій активно використовує Російська Федерація також і щодо України (у рамках установавання російського контролю над пострадянським простором під гаслом побудови «російського світу») для закріплення своїх позицій у країні – об'єкті агресії.

Основна мета застосування методів гібридної війни – нехтування міжнародним законодавством у сфері збройних конфліктів, прикриваючи реальну агресію громадянським конфліктом у середині ворожої держави. При цьому використовуються терористичні банд-формування, які начебто повністю складаються з місцевого населення, керування якими відбувається через спеціально створений маріонетковий уряд. Насправді банд-формування підпорядковуються кадровим офіцерам збройних сил держави-агресора, а створені уряди повністю підпорядковані такій країні. У результаті агресор не лише не потребує резолюції Ради Безпеки ООН, яка надає санкцію застосування сили для вирішення міжнародних криз і конфліктів, а й узагалі не несе жодної відповідальності за вчинення злочинних дій, перекладаючи відповідальність на терористичні банд-формування, які не є суб'єктами міжнародних відносин. Так, країна стосовно якої застосовуються методи «гібридної війни», потрапляє в досить незручне правове становище. Формально не маючи достатньо підстав уважати, що створені уряди та ополченські формування діють під керівництвом іншої держава, стає неможливим оголошення війни, проведення повної мобілізації, укладання військового союзу з іншими державами тощо. І тому нічого не залишається як кваліфікувати реальну агресію іншої країни як злочини, скоєні банд-формуваннями, і проводити антитерористичну операцію.

Для держави-агресора такий перебіг подій є вигідним також тим, що вона, начебто перебуваючи осторонь подій, називаючи при цьому дії своєї армії на території іншої держави «громадянською війною», залишає за собою право у веденні переговорів з іншими країнами, щодо врегулювання такого виду конфлікту.

Існують різні варіанти визначення сутності гібридної війни:

1. Військова стратегія, яка поєднує звичайну війну, малу війну та кібервійну;
2. Атака з використанням ядерної, біологічної, хімічної зброї, саморобних знарядь для терористичних атак й інформаційного тиску;
3. Складна та гнучка динаміка бойового простору (battlespace), яка передбачає швидку реакцію й адаптацію учасників протистояння;
4. Сучасний вид партизанської війни, яка поєднує сучасні технології та методи мобілізації (Біл Неметт, підполковник Корпусу морської піхоти США);
5. Основний метод в асиметричній війні, яка ведеться на трьох умовних фронтах – серед населення конфліктної зони, тилового населення та міжнародної спільноти (полковник Армії США Джек МакКуен);

6. Франк Хоффман визначає гібридну війну у вигляді будь-яких дій ворога, який швидко та гнучко використовує найрізноманітніші комбінації дозволеної зброї, партизанську війну, тероризм, злочини на полі бою. І все це для досягнення політичних цілей.

Але враховуючи стан вивчення проблеми «гібридних війн», потрібно зауважити, що це явище не є спонтанними, а заздалегідь ретельно підготовлюються, створюючи при цьому необхідне підґрунтя для ведення такого виду конфлікту. Зумовлено це, насамперед, що досить велика частка завдань покладається саме на місцеве населення території яку планується захопити задля створення терористичних банд-формувань, які виконуватимуть найбруднішу військову роботу, відводитимуть на себе увагу реальної проблеми, а також за необхідності візьмуть безпосередню участь у незаконному «референдумі».

Автор погоджується з думкою науковця О. Ситника, що гібридна війна – це протистояння, що виникло як наслідок технологічного розвитку, технічного зростання рівня оборонних інструментів, наступальних озброєнь, іншими словами – технологій протиборства. При цьому значно змінюються самі цілі для ураження. Ними виступають уже не позбавлення життя солдатів і руйнування матеріальних об'єктів. Тут найважливішими цілями є вплив на масову свідомість суспільства, експертні судження осіб, відповідальних за прийняття важливих державних рішень, уключаючи конгресменів, міністрів, депутатів, президентів, коли відбувається навіювання їм певних теорій, прищеплення ціннісних позицій, які мотивують учинити певні дії. Таке протиборство теж є державним [8].

«Гібридні війни» – феномен ХХІ ст. Але в історії російсько-українських відносин окремі їхні прийоми використовувалися й раніше. У 1917–1921 рр. багато з цих прийомів у боротьбі з Україною вже застосовувала більшовицька Росія. Це була відповідь колишньої імперської метрополії на спробу українців відстояти свою незалежність, проголошену в січні 1918 р. Центральною радою. Україна не бажала більшовицької диктатури, знищення демократичних свобод, «червоного терору» й повернення під контроль Росії, тепер вже більшовицької. У відповідь, в Україну з Росії пішли регулярні війська під червоним прапором комуністичної революції та фальшивим гаслом «допомоги братньому народу в боротьбі зі світовою буржуазією». Їм усіляко допомагала місцева «п'ята колона» з більшовиків та інших проросійських елементів, які були особливо активними в південних і східних регіонах України. Тоді Україна на багато десятиліть утратила незалежність [9, с. 146].

Характерними особливостями гібридних війн є:

- агресія без офіційного оголошення війни;
- приховування країною-агресором своєї участі в конфлікті;
- широке використання нерегулярних збройних формувань (у т. ч. під прикриттям мирного населення);
- нехтування агресором міжнародними нормами ведення бойових дій і чинними угодами й досягненими домовленостями;
- взаємні заходи політичного та економічного тиску (за формального збереження зв'язків між двома країнами);
- широка пропаганда й контрпропаганда із застосуванням «брудних» інформаційних технологій;
- протистояння в кібернетичному просторі [8].

При цьому країна-агресор жодним чином не визнає себе стороною конфлікту; створюються умови для забезпечення військової присутності агресора в країні-об'єкті агресії на довготривалій/постійній основі (у вигляді «миротворчих сил» або збройних формувань сепаратистів), а також для реалізації інших, у т. ч. економічних інтересів [5, с.175].

Війна як суспільно-політичне явище має нескінченний характер. Разом із розвитком і технологізацією основних сфер життєдіяльності суспільства у світі війна прогресує та модернізується залежно від потреб і реалій геополітичної сучасності. З урахуванням цього факту в збройних конфліктах сьогодення разом із «військовим фронтом» активно використовується «інформаційний фронт», що суттєво відображається в думках, переконаннях і діях населення як країн-учасників конфлікту, так і всього світу. Успішність застосування «інформаційного фронту» зумовлена використанням різноманітних технологій маніпуляції свідомістю суспільства

Висновки та перспективи подальших досліджень. Наголосимо, що сама ідея гібридної війни не є новою. Військова історія знає немало прикладів асиметричних воєн із використанням нелінійної тактики та нерегулярних збройних формувань, які стали аналогами сучасної гібридної війни. Можна

згадати війну Наполеона в Іспанії чи війну у В'єтнамі. Власне, війна загалом не є лише просто протистоянням на полі бою, а включає в себе елементи економічного, психологічного та інформаційного протистояння, партизанщини. Співвідношення й міра впливу цих компонентів на загальний результат, їх роль та місце в конкретному протистоянні визначаються рівнем розвитку суспільства й духом епохи. Війни та збройні конфлікти є просторово-часовими процесами, в основі яких – найрізноманітніші суперечності, а також використання різномасштабних військових формувань на певних територіях для досягнення певних цілей.

Існує твердження про те, що «всі імперії приречені на загибель», можливо, це так, але процес створення, руйнації, відновлення, переміщення «імперського центру» є нескінченним. Змінюються лише назви, сутність же геополітичних реалій залишається незмінною.

А сьогодні процес протиборства великих і впливових країн та контроль над важливими ресурсами у світі саме набирає більш інтенсивного характеру. Це є першочерговим чинником, що стимулює на створення нових методів війни в обхід міжнародного законодавства, без чого геополітична боротьба стає неможливою. І проблема полягає в тому, що жодній країні неможливо залишатися за межами цієї боротьби; якщо не бути суб'єктом, неодмінно доведеться стати об'єктом протистояння. При цьому більш впливові залучають або використовують у своїх цілях менш впливових суб'єктів з усіма подальшими наслідками для останніх. Найяскравішим прикладом цього стали Перша та Друга світові війни, «холодна війна» між США й колишнім СРСР, у яких задля переділу сфер впливу між могутніми на той час державами була залучена більша частина країн Земної кулі.

Сьогодні найчастіше полем битви впливових країн на геополітичному просторі стають території невеликих держав, котрі фактично не мають змоги самотійно протидіяти агресії такого рівня «гравців». Причина цього – в основному економічна залежність, політична нестабільність і військова неконкурентоспроможність, виникнення яких загалом також є підготовкою до такої війни. Тому російсько-українське протиборство стимулює до кардинальніших змін у сфері національного самовиховання й внутрішньої української політики. Передусім, не враховуючи закріплення відповідних програм військового виховання на законодавчому рівні, існує величезна потреба створення й підтримки інформаційного простору з достовірних, прозорих, перевірених джерел інформації, із відповідним рівнем довіри з боку українців, які достойно повинні протистояти російській пропаганді та маніпуляціям свідомості населення.

Джерела і література

1. Власюк В. В., Карман Я. В. Деякі основи поняття «гібридна війна» в міжнародному праві. URL: http://lclslaw.knu.ua/index.php/arkhiv-nomeriv/1-10-2015/item/download/134_e22212971bfa149e21af2b43f5a5b2bc.
2. Гай М. Россия знает, что Украина это не Афганистан, не Чечня, не Сирия. Для реальной войны в Украине, РФ должна провести колоссальную подготовку и они это делают. URL: <http://ukranews.com/publication/1430-gybrydnye-proyavlenyya-gybrydnoy-voynyhttp://gazeta.dt.ua/internal/gibridna-viyna-yak-klyuchoviy-instrument-rosiyskoyi-geostrategiyi-revanshu-.html>
3. Горбулін В. П. «Гібридна війна» як ключовий інструмент російської геостратегії реваншу URL: http://www.niss.gov.ua/public/File/2015_book/012315_Gorbulyn.pdf
4. Ермолаев А. Гибридные проявления гибридной войны. URL: <http://ukranews.com/publication/1430-gybrydnye-proyavlenyya-gybrydnoy-voynyhttp://gazeta.dt.ua/internal/gibridna-viyna-yak-klyuchoviy-instrument-rosiyskoyi-geostrategiyi-revanshu-.htm>
5. Магда Е. В. Гибридная война: выжить и победить. Харьков: Виват, 2015. 320 с.
6. Рущенко І. Підривні соціальні технології в структурі гібридної війни. URL: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/315/RUSHCHENKO.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
7. Світова гібридна війна: український фронт: монографія/за заг. ред. В. П. Горбуліна. Київ: НІСД, 2017. 496 с.
8. Ситник О. Гібридний характер російсько-української війни 2014–2017 років та пошук ефективних засобів протидії. URL: <http://dontsov-nic.com.ua/hibrydnyj-harakter-rosijsko-ukrajinskoji-vijny-2014-2017-rokiv-ta-poshuk-efektyvnyh-zasobiv-protydiji/>
9. Турченко Ф., Турченко Г. Проект «Новоросія» і новітня російсько-українська війна. Київ: Інсти- тут історії України НАН України, 2015. – 166 с.

References

1. Vlasiuk V. V., Karman Ya. V. Deiaki osnovy poniattia «hibrydna viina» v mizhnarodnomu pravi / V. V. Vlasiukt. – Elektronnyi resurs. – Rezhym dostupu: http://lclaw.knu.ua/index.php/arkhiv-nomeriv/1-10-2015/item/download/134_e22212971bfa149e21af2b43f5a5b2bc.
2. Hai M. Rossyia znaet, chto Ukrayna eto ne Afhanystan, ne Chechnia, ne Syryia. Dlia realnoi voiny v Ukrayne, RF dolzhna provesty kolossalnuu podhotovku y ony eto delaiut : [Elektronnyi resurs] / M. Hai. – Rezhym dostupu: <http://ukranews.com/publication/1430-gybrydnye-proyavlenyya-gybrydnoy-voynyhttp://gazeta.dt.ua/internal/gibridna-viyna-yak-klyuchoviy-instrument-rosiyskoyi-geostrategiyi-revanshu-.html>
3. Horbulin V. P. «Hibrydna viina» yak kliuchoviy instrument rosiiskoi heostrategii revanshu : [Elektronnyi resurs] / V. P. Horbulin. – Rezhym dostupu :http://www.niss.gov.ua/public/File/2015_book/012315_Gorbulyn.pdf
4. Ermolaev A. Hybrydnye proiavleniya hybrydnoi voiny : [Elektronnyi resurs] / A. Ermolaev. – Rezhym dostupu :<http://ukranews.com/publication/1430-gybrydnye-proyavlenyya-gybrydnoy-voynyhttp://gazeta.dt.ua/internal/gibridna-viyna-yak-klyuchoviy-instrument-rosiyskoyi-geostrategiyi-revanshu-.htm>
5. Mahda E. V. Hybrydnaia voina: vyzhyt y pobedyt / E. V. Mahda. – Kh.: Vyvat, 2015. – 320 s.
6. Rushchenko I. Pidryvni sotsialni tekhnolohii v strukturi hibrydnoi viiny [Elektronnyi resurs] / I. Rushchenko. – Rezhym dostupu: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/315/RUSHCHENKO.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
7. Svitova hibrydna viina: ukrainskyi front : monohrafiia / za zah. red. V. P. Horbulina. – K. : NISD, 2017. – 496 s.
8. Sytnyk O. Hibrydnyi kharakter rosiisko-ukrainskoi viiny 2014–2017 rokiv ta poshuk efektyvnykh zasobiv protydii : [Elektronnyi resurs] / O. Sytnyk. – Rezhym dostupu: <http://dontsov-nic.com.ua/hibrydnyj-harakter-rosijsko-ukrajinskoji-vijny-2014-2017-rokiv-ta-poshuk-efektyvnyh-zasobiv-protydiji/>
9. Turchenko F. Proekt «Novorosiiia» i novitnia rosiisko-ukrainska viina / F. Turchenko, H. Turchenko. – K.: Insty- tut istorii Ukrainy NAN Ukrainy, 2015. – 166 s.

Komarchuk Aleksandr. Hybrid war: the nature and structure of the phenomenon. It is noted that aggression from the Russian Federation has become a significant surprise for Ukrainian society. The current Russian-Ukrainian conflict has the official status of the ATO, but unfortunately, this is the only opportunity to characterize the modernized armed confrontation «hybrid war» at the legal level.

Analyzing the degree of scientific development of research problems, the author states that in general in political science there is not enough understanding of the concept of «hybrid war».

Applying systemic and historical approaches to the analysis of the concept of «hybrid war», the author emphasizes the need for an integrated approach to the study of this phenomenon. The author notes that to resolve conflict issues or to meet geopolitical interests, to speak openly to the state (especially the aggressor) has become quite economically unprofitable and politically dangerous. Therefore, it is not surprising that at the end of the XX century humanity faced with a new way of conducting armed conflicts, which was unofficially called «hybrid». This term explains a new military strategy that combines «ordinary war», «small war» and «cyber war», and serves to combine actions with the involvement of nuclear, biological, chemical weapons of improvised explosive devices and means of information war. Unfortunately, the lack of secure and a clear definition of this concept at the international level complicates the problem of counteracting such a phenomenon as a «hybrid war».

Using modern approaches to the study of the phenomenon of «hybrid war», the author interprets this phenomenon as a set of actions prepared in advance and operatively implementing the state's military, diplomatic and information activities aimed at achieving strategic goals. At the same time, the absence of the need to develop new systems of weapons and military equipment is very important. Hybrid war includes the implementation of a complex of hybrid threats of various types, namely: traditional, non-standard, large-scale terrorism, and subversive actions during which innovative technologies are used to counter the enemy's military strength, such as massive cyber-attacks, subversive actions in the energy and economic spheres and so far.

The author notes that the difference between classical wars and hybrid ones is not only in the way it is conducted, but also in the means and purposes pursued by the aggressor, since the purpose of the «hybrid war» is not so much the control of the territory, as the economic and political destabilization of the state in general, living outside the immediate conflict. The destabilization of the country in all the above-mentioned aspects is possible due to terrorist and sabotage acts, active propaganda among the local population, full-scale military operations in a certain territory of the country, and the final goal is to induce the legal government of the country in favor of the aggressor, or at all to change it. All the above-mentioned stages of preparation and implementation of military operations are impossible without the participation of mass media, it is directly a technological tool for organizing and conducting «hybrid wars».

Key words: hybrid war, information war, political technologies, manipulation, mass media.

Стаття надійшла до редколегії
07.05.2018 р.